

ชื่อบ้านนามเมือง ตำบล เมืองศรีโค

ตำบลเมืองศรีโค จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๓๒ มีประวัติความเป็นมาโดยสังเขปดังนี้ตามตำนานเล่าขานของคนเฒ่าคนแก่ว่า ครั้งแรกมีชาวบ้านได้อพยพมาจากบ้านหัวเรือ ตำบลหัวเรือ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อแสวงหาที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ เนื่องจากบ้านหัวเรือไม่มีแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตร ทำให้การปลูกข้าวไม่ได้ผล ในการอพยพได้ข้ามแม่น้ำมูลโดยอาศัยเรือมายังฝั่งวารินชำราบ ครั้งแรกมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองกินเพล ต่อมาได้อพยพมายังบ้านเกาะน้อย ตำบลธาตุ และมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้มาอยู่ใกล้กับลำห้วยตองแหวด บริเวณบ้านศรีโค ออก ณ ปัจจุบัน บ้านศรีโคมีอายุได้ประมาณ ๑๘๒ ปี ประมาณเมื่อพ.ศ. ๒๓๖๕ ชาวบ้านกลุ่มแรกจำนวนไม่กี่คนประมาณ ๑๐ ครอบครัว ปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่บริเวณคุ้มบ้านนอก

สำหรับชื่อ “ศรีโค” กล่าวกันว่า นายไม้ และนางหมั้น ซึ่งน่าจะเป็นครอบครัวสามีภรรยาในยุคแรก ตั้งชื่อตามบริเวณที่ตั้งบ้านว่า บ้านสิงโค ซึ่งหมายถึง ทรายโค เนื่องจากเป็นบริเวณที่ปลูกทรายโคได้งอกงามดีมาก และมีการปลูกจำนวนมาก ต่อมาประมาณปี พ.ศ. ๒๔๖๓ พระอาจารย์ สุธีร์ คันทโชติ เจ้าอาวาสวัดศรีโควราราม ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “บ้านศรีโค” หมายถึงความเป็นศิริมงคล การปกครองขึ้นอยู่กับตำบลคูเมือง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้แยกตำบลคูเมืองออกเป็น ๒ ตำบล คือ ตำบลคูเมือง และตำบลศรีโค โดยมีนายกำจัด ไชยกุล เป็นกำนันตำบลเมืองศรีโคคนแรก และเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ประกาศจัดตั้งและยกฐานะตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เป็นเทศบาลตำบลเมืองศรีโค

ลักษณะทั่วไป

เทศบาลตำบลเมืองศรีโค ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ ตำบลเมืองศรีโค อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีเนื้อที่ประมาณ ๔๗.๙๒ ตารางกิโลเมตร มีทั้งหมด ๑๑ หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านค้อ, หมู่ที่ ๒ บ้านแวม, หมู่ที่ ๓ บ้านศรีโคตก, หมู่ที่ ๔ บ้านศรีโคออก, หมู่ที่ ๕ บ้านแมต, หมู่ที่ ๖ บ้านมดง่ามเหนือ, หมู่ที่ ๗ บ้านโนนงาม, หมู่ที่ ๘ บ้านอุดมชาติ, หมู่ที่ ๙ บ้านมดง่ามใต้, หมู่ที่ ๑๐ บ้านดอนบาก, หมู่ที่ ๑๑ บ้านโคกเจริญ

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลธาตุ

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลสระสมิง

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลโพธิ์ใหญ่

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลคูเมือง

ประวัติวัดบ้านศรีโค

วัดบ้านศรีโค สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ทั้งหมด ๘ ไร่ ๓ งาน ๑๕ ตารางวา ทิศเหนือจรดทาง
 สาธารณะประโยชน์ ทิศใต้จรดที่ดินส่วนบุคคล ทิศตะวันออก จรดที่ดินส่วนบุคคล ทิศตะวันตก จรดทาง
 สาธารณะประโยชน์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ.๒๔๖๒ โดยพระอธิการสุธีร์คนธโชโต เป็นผู้นำชาวบ้านในการสร้างวัด
 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๐ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๐
 เมตร อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๓ เมตร เป็นอาคารคอนกรีต สร้างเมื่อปี
 พ.ศ. ๒๔๘๙ ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๕ เมตร เป็นอาคารไม้ สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ กุฏิสงฆ์
 จำนวน ๔ หลัง เป็นอาคารไม้ และศาลาเอนกประสงค์ กว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๒๗ เมตร สร้างเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๓๒
 รายนามเจ้าอาวาส อ้างอิงจากประวัติวัด

รูปที่ ๑ พระสุธีร์คนธโชโต พ.ศ. ๒๔๖๒-๒๔๘๕

รูปที่ ๒ พระสีทน จิตญาโณ พ.ศ. ๒๔๘๖-๒๔๕๐๐

รูปที่ ๓ พระคำมา จิตญาโณ พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๕๑๐

รูปที่ ๔ พระบุญมีสุวโจ พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๖

รูปที่ ๕ พระเคน ยโสธโร พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๒๑

รูปที่ ๖ พระครูวิโรจน์ธรรมานุศาสน์ พ.ศ. ๒๕๒๒

ลิมวัดบ้านศรีโค ออกแบบก่อสร้างโดยช่างเวียดนามหรือช่างญวนที่ชื่อว่า แกวนา หรือองนา นามสกุลเวียงสมศรี โดยเป็นลิมที่มีลักษณะแบบอย่างศิลปะไทยภาคกลางผสมกับรสนิยมท้องถิ่นไทอุบล โดยสร้างแล้วเสร็จในปี๒๔๘๙ โดยมีความเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจ จากรูปช้ายเป็นช่างนา กับผลงานการสร้างสรรคในยุคนั้นของท่านซึ่งมีลักษณะญวนผ่านรูปลวดลายตามคตินิยมแบบอย่างญวนทำเป็นรูปมังกรหรือตัวรองในภาษาถิ่นเวียดนาม แต่สำหรับวัดบ้านศรีโค ได้สร้างสรรคใหม่ภายใต้บริบทใหม่ทางการเมืองสอดคล้องกับคตินิยมไทย

องนา เวียงสมศรี ผู้สร้างลิม วัดบ้านศรีโค คือ นายช่างใหญ่สกุลช่างญวนแห่งอีสานใต้ องนา เวียงสมศรี หรือชื่อเดิมคือ นายเหียงน แซ่เวียง(องเหียงน องนาก็เรียก) นายช่างใหญ่ชาวญวน เขยอีสานแห่งเมืองอุบลฯ ผู้ฝากผลงานการสร้างสรรคพุทธศาสนศิลป์ที่ทรงคุณค่าแห่งอีสานใต้ไว้มากมาย ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าผลงานเหล่านั้นกำลังจะกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมแก่แผ่นดิน เมียตุภูมิอีสานของท่านเมื่อเราก้าวข้ามกรอบแนวคิดแบบท้องถิ่นนิยมและโดยเฉพาะเรื่องของเชื้อชาตินิยม ที่ปิดกั้นพรมแดนวัฒนธรรมความรู้ใหม่ๆ ที่ซ่อนเร้นอยู่มากมายในท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านศิลปะพุทธสถาปัตยกรรม ที่ท่านยึดถือเป็นอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ตลอดจนถึงสาขาศิลปะต่างๆของท่าน ที่ผ่านมา แม้ชื่อของท่านจะไม่เคยได้รับการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติจากสถาบันใดๆเหมือนศิลปินนายช่างพื้นถิ่น คนอื่นๆในฐานะนายช่างผู้ยิ่งใหญ่มากฝีมือแห่งแวดวงวิชาชีพ หรือแม้กระทั่งฐานความรู้ในแวดวงทางวิชาการด้านศิลปะอีสานศึกษาที่ท่านผ่านมาก็ไม่เคยปรากฏชื่อของท่าน มีเพียงคำเล่าขานสืบทอดๆกันมาของคนเฒ่าคนแก่ ที่กล่าวขานถึงนายช่างญวนคนหนึ่ง ซึ่งมีผลงานโดดเด่นและสร้างสรรค์ผลงานอย่างต่อเนื่องจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต จนมีสายสกุลช่างที่สืบทอดรูปแบบมาถึงปัจจุบันสมัย

ร่องรอยบทบันทึกที่มีอยู่ อย่างมากก็เป็นเพียงบันทึกจารึกลายมือชื่อที่ฝากไว้ตามผลงานที่ท่านสร้าง เป็นปีพ.ศ.การสร้างซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่สังคมอีสานเราได้รับจากส่วนกลางเข้ามา ซึ่งก็พบเฉพาะบางแห่งเท่านั้น และมักปรากฏอยู่ที่รูปลายเล็กๆตามองค์ประกอบสถาปัตยกรรม โดยท่านจะใส่แต่เพียงชื่อช่างนา อย่างเดียวไม่ใส่นามสกุล ตลอดระยะเวลาที่ล่วงเลยไปของข้าพเจ้าที่ได้ติดตามสืบเสาะหา ข้อมูลแหล่งที่ตั้งผลงานต่างๆของท่านมาเผยแพร่ ผ่านพื้นที่ภาคสนามตามหมู่บ้านชนบทอันห่างไกล ตำบล อำเภอต่างๆของ จังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ยโสธร ศรีสะเกษ ซึ่งยังมีอีกหลายจังหวัดที่ยังต้องสืบเสาะค้นหา

ต่อไป ส่วนหนึ่งอาศัยการสัมภาษณ์ลูกๆหรือลูกศิษย์ของท่านที่ทำงานกับท่านมา ไม่ว่าจะเป็นผู้คนลูกน้องหรือ คุณ
ลูกบุญเหลือ เวียงสมศรี ลูกชายที่ยังคงสืบต่องานช่างจากท่านหรือจะเป็นคุณยายสร้อย ภรรยาของนายช่าง
เรียน เวียงสมศรี และหลวงปู่คำผอง ปัญญาโร แห่งวัดบ้านท่าเมืองใต้ อ.ดอนมดแดง จ.อุบลฯซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่
ได้เคยร่วมงานกับช่างนา โดยท่านถือได้ว่าเป็นกุญแจสำคัญ ในการให้ข้อมูลช่างนาท่านแรกที่นำพาให้ข้าพเจ้า
ได้มารู้จักกับนายช่างญวนมากฝีมือท่านนี้(รวมถึงผลงานจากช่างอื่นๆที่เป็นทั้งลูกศิษย์และเพื่อนร่วมงาน)

ในมิติชีวิตส่วนตัวของช่างนา ข้อมูลที่ได้มาจากลูกๆของท่านทำให้ทราบว่า ท่านเข้ามาอยู่อีสาน
ที่เมืองอุบลราชธานีตั้งแต่ในช่วงปีพ.ศ ๒๔๖๓ ซึ่งเชื่อมโยงกับเอกสารอ้างอิงที่กล่าวว่า มีกลุ่มชาวญวนอพยพลี้
ภัยสงคราม เมื่อฝรั่งเศสกลับเข้ามาอีกครั้ง โดยกลุ่มชาวญวนเข้ามาอาศัยในจังหวัดอุบลราชธานีเป็นครั้งแรกปี
พ.ศ.๒๔๖๓ (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, ญวนอพยพ ,๒๕๒๑:๘)ตั้งนั้นท่านน่าจะเป็นหนึ่งในกลุ่มชาวญวนที่เข้ามาในยุค
นี้ด้วย โดยท่านได้เริ่มทำอาชีพรับจ้างสร้างศาสนาคาร ตามวัดวาอารามต่างๆอยู่เกือบ๑๐ปีก่อนที่จะมาพบรัก
และแต่งงานมีครอบครัวกับแม่เปียง เพิ่มมณี(นามสกุลเดิม)ในสมัยไปสร้างสิมวัดบ้านกุดแก้ว อ.ดอนมดแดงจ.
อุบลฯซึ่งน่าจะอยู่ในช่วง ประมาณปีพ.ศ ๒๔๖๙-๒๔๗๒ และจากภาพถ่ายเก่าสิมหลังนี้ที่ข้าพเจ้าได้รับความ
อนุเคราะห์จากหลวงพ่อ คำภา สัญญโม เจ้าอาวาสวัดบ้านกุดแก้ว และเป็นเจ้าคณะตำบลดอนมดแดง จะเห็นได้
ว่าช่างนา ท่านมีทักษะความสามารถที่หลากหลายสาขาทั้งงานสถาปัตยกรรมโครงสร้างและการตกแต่ง
ลวดลายชุบแต้ม รวมถึงงานประติมากรรมที่องค์พระประธานในสิม ซึ่งต่อมาสิมหลังนี้ชำรุดทรุดโทรมและถูก
รื้อถอนสร้างใหม่เมื่อปีพ.ศ.๒๕๒๕ ซึ่งเป็นช่วงเวลาใกล้เคียงกับที่ท่านได้เสียชีวิตลงเมื่อปีพ.ศ๒๕๒๕เช่นกัน

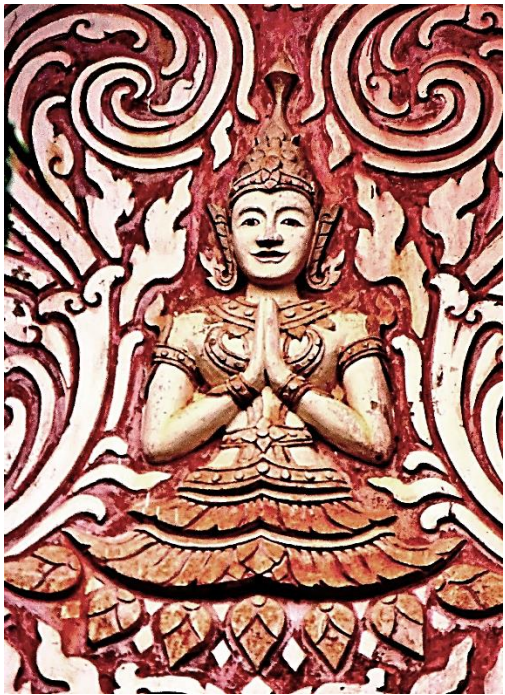
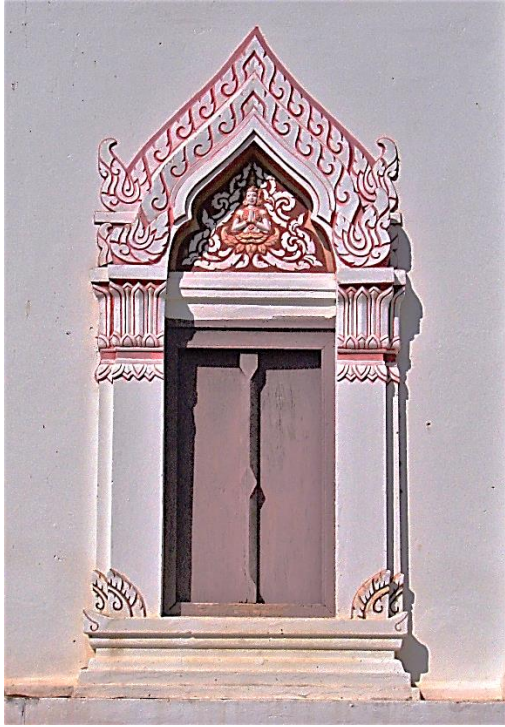
ส่วนสิมวัดบ้านตากแดดนั้นสันนิษฐานว่าอาจจะเป็นผลงานร่วมสร้างกับกลุ่มช่างญวนคนอื่นๆเช่น องถัน องหอม
องเทิม และที่ไม่อาจมองข้ามได้เลยนั้นคือสิมที่วัดบ้านกระเดียน อ.ตระการพืชผล โดยการเก็บข้อมูลจากคนใน
ชุมชนที่เกิดทันยุคสมัยการสร้าง ล้วนเป็นหลักฐานที่สำคัญซึ่งชี้ให้เห็นว่าช่างนา มีส่วนร่วมในการออกแบบ
สร้างสรรค์โดยเฉพาะรูปลวดลายปูนปั้นนูนต่ำเขียนสีที่สีหน้าสิมและรูปลวดลายอื่นๆในองค์ประกอบส่วน
ประดับตกแต่ง ที่ระบุปีสร้างหรือต่อเติมเทิบมุขด้านหน้า บริเวณทางขึ้นลงในพ.ศ๒๔๗๘ โดยรูปลวดลายที่สี
หน้าทั้งด้านหน้าและด้านหลัง มีลักษณะรูปลวดลายแบบอย่างเดียวกันกับรูปลวดลายตกแต่ง ที่ซุ้มประตู
หน้าต่างหอแจก และหอธรรมาสน์วัดธรรมละ อ.เหล่าเสือโก้ก ซึ่งระบุชื่อช่างนาเป็นผู้สร้างอย่างชัดเจนและ
ระบุตัวเลข ปีการสร้างเดียวกันคือ พ.ศ๒๔๗๘ อีกทั้งสองวัดนี้ก็อยู่ไม่ไกลกัน โดยเฉพาะเทคนิคการใช้สีน้ำเงิน
ตัดเส้นที่เป็นสีหลักซึ่งมักปรากฏอยู่ในผลงานช่างนาเกือบทุกแห่ง อีกทั้งรูปทรงลวดลายตกแต่งด้วยรูป
สัญลักษณ์อย่างหน้ากาลในคติไทยหรือลักษณะแบบรูปราหูอมจันทร์ที่นิยมในวัฒนธรรมลาวเป็นพื้นเดิมมาก่อน
แล้ว หรือนักวิชาการบางท่านเรียก สิงโตจีน ตัวกิเลน ที่ในเวียดนามให้ความหมายของรูปสัตว์สัญลักษณ์เหล่านี้
ว่าเป็น มังกร หรือ รอง ในภาษาถิ่นซึ่งมีเอกลักษณ์ที่โหนกหัวมีอิทธิฤทธิ์เหาะเหินเดินอากาศได้ ถือเป็นรสนิยม
ร่วมที่สามารถพบเห็นอยู่ตามองค์ประกอบประดับตกแต่งศาสนาคาร ต่างๆในเวียดนามที่ถือเป็นสัตว์มงคล
ที่มีความหมายแห่งพลังอำนาจมากเป็นสัญลักษณ์ในการปกป้องสิ่งชั่วร้าย หรือโดดเด่นที่สุดในเรื่องลายคือลักษณะ
ลวดลายแบบดอกเก๊กฮวย ซึ่งมีลักษณะคล้ายกระจิงพันยักษ์ของไทยมีความหมายตามคติญวนซึ่งรับมาจากจีน
หมายถึงการมีอายุยืนนานหรือลวดลายหัวเมฆที่หมายถึงความเป็นสิริมงคลสมปรารถนา โดยช่างนานิยมใช้
ลวดลายเหล่านี้ในการตกแต่งโดยเฉพาะบริเวณหน้าบันหรือสีหน้าบริเวณที่ภาคกลางเรียกว่ากระจิงรวน เก็บ
ขอบงาน พบอยู่หลายแห่งที่เป็นฝีมือท่านในยุคแรกๆถึงยุคกลาง อย่างวัดบ้านศรีโค วัดบ้านกุดแก้ว วัดบ้านโพ
เมืองหรือวัดอื่นๆ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของท่านก็ว่าได้

รูปบนซ้ายขวา รูปสี่เหลี่ยมภายนอกของสิมหรือโบสถ์วัดบ้านศรีโค ที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปจากคตินิยมเดิมที่เป็นแบบอย่างสิมในลักษณะลาว ช่างนาได้สร้างสรรค์สู่คตินิยมไทย ภายใต้อุดมการณ์ความเป็นไทยตามสมัยนิยมช่วงจอมพลป พิบูลสงคราม มีการใช้ธงชาติ ในรูปลายประดับอาคาร ดูรูปซ้ายล่าง และคติดังกล่าวได้ส่งอิทธิพลต่อการสร้างสิมที่วัดบ้านโพธิ์ในเวลาต่อมาโดยช่างสวน ซึ่งเป็นช่างไทบ้านในพื้นที่

ภาพบนซ้ายขวาและล่างซ้าย แสดงรูปแบบลักษณะทางรายละเอียดของรูปลวดลายไทยที่สร้างสรรค์โดยช่างใหญ่ชาวญวนที่ชื่อองนา เวียงสมศรีที่ฝากฝีมือเอาไว้ ณ สิมวัดบ้านศรีโค ด้วยลักษณะแบบไทยโดยยังคงแฝงคติความเชื่อในเชิงชางญวนผ่านรูปสัญลักษณ์สำคัญอย่างรูปหงส์คาบดอกบัว ซึ่งเป็นสัตว์มงคลคติที่สำคัญของญวนรองลงมาจากมังกร โดยผสมผสานคติไทยอย่างการใช้รูปช้างเอราวัณสามเศียร โดยมีส่วนองค์ประกอบสำคัญที่กลางหน้าบันเป็นรูปเทพพนมอันเป็นคตินิยมแทนศิลปะไทยภาคกลางที่เข้ามาผลิตเปลี่ยนรสนิยมของผู้คนอีสานพื้นถิ่น *รูปล่างขวา* เป็นรูปหอแจกไม้เก้าที่ได้มีการซ่อมแปลงโดยร้อยถอนออกและแทนที่ด้วยศาลาการเปรียญโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ตามยุคสมัยใหม่แบบอย่างรสนิยมศิลปะของไทยแบบปัจจุบัน โดยยังคงเก็บรูปปูนปั้นพญานาคทั้งหมดไว้ที่อุทยานศิลปวัฒนธรรมอีสานและลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รูปปั้นซ้าย ชุ่มหน้าต่างบันแถลงแบบอย่างเอกลักษณ์ช่างนาที่ท่านได้เข้าไปศึกษาดูงานจากวัดในกรุงเทพ และพัฒนามาเป็นแนวทางของตนเองสอดคล้องกับคตินิยมใหม่ รูปด้านบนขวาและด้านล่างซ้ายขวา แสดงรูปลักษณะของการปั้นรูปลายเทพพนมคติแบบอย่างสกุลช่างนา ของวัดต่างๆที่ท่านได้ฝากฝีมือเอาไว้ในพื้นที่อ.วารินชำราบ ที่เป็นอีกหนึ่งอัตลักษณ์ตัวแทนความเป็นไทยที่เข้ามาแทนลวดลายมังกรประดับ

